

Jan Gurba urodził się 15 lutego 1929 roku w Lubartowie. Szkołę powszechną, Liceum Ogólnokształcące im. Unii Lubelskiej oraz studia w zakresie prehistorii i geografii ukończył w Lublinie. Pracę w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej, którego był absolwentem, rozpoczął w roku 1952 w Katedrze Prehistorii (obecnie Katedra Archeologii). Równocześnie z pracą na Uniwersytecie pełnił funkcję inspektora rzeczoznawcy zabytków archeologicznych na województwa lubelskie i kieleckie (1952-1961). W roku 1961 uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych a w roku 1969 został mianowany docentem w Katedrze Archeologii Polski i Powszechnej UMCS. W roku 1974 został kierownikiem tej katedry i funkcję tę pełnił do przejścia na emeryturę w roku 1994. W latach 1974-1990 kierował Archeologicznym ośrodkiem badawczo-konserwatorskim w Lublinie.

W okresie od roku 1970 do 1975 pełnił funkcję dyrektora Biblioteki Głównej UMCS, gdzie zorganizował zaoczne studia bibliotekoznawcze, był też prodziekanem Wydziału Humanistycznego (1969-1970, 1975-1981, 1986-1987), wicedyrektorem Instytutu Historii (1981-1984) i dziekanem Wydziału Humanistycznego UMCS (1987-1990).

Piastował i piastuje rozliczne funkcje społeczne na terenie Lublina i województwa. Był prezesem lubelskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego. Redagował cykliczne czasopisma archeologiczne i biuletyny regionalne. Współpracuje z towarzystwami naukowymi i społeczno-kulturalnymi. W roku 1985 został wyróżniony złotą odznaką honorową Towarzystwa Przyjaciół Książki (nr 13).

Członek LTMK (KMKiE) od 1965 roku. Od 1990 roku pełni funkcję prezesa Towarzystwa. Order Białego Kruka ze Słonecznikiem (nr 6) otrzymał w 1976 roku. Był członkiem Kapituły Orderu (1976-1980), następnie pieczętaczem, a od 1994 roku jest jej Wielkim Mistrzem.

Kawalerowie Orderu Białego Kruka ze Słonecznikiem, Lublin 1999

Zbigniew Józwiak, doktor nauk przyrodniczych, artysta grafik, bibliofil i polarnik.

Urodził się 19 stycznia 1937 roku w Opolu Lubelskim. W 1954 roku ukończył Technikum Chemiczne w Lublinie ze specjalnością browarnictwo. W 1962 roku został absolwentem chemii na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie i rozpoczął pracę w Zakładzie Fiziologii Roślin na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UMCS. W 1971 roku obronił rozprawę doktorską i podjął pracę naukowo-dydaktyczną na stanowisku adiunkta. Z uczelnią związany był do roku 2003. Jest autorem 42 publikacji naukowych. Swoje badania naukowe koncentrował m.in. nad antybakteryjnym działaniem propolisu oraz antybiotykami przeciwegruźliczymi produkowanymi przez bakterie z rodzaju *Bacillus*, a także prowadził badania nad skażeniem metalami ciężkimi roślin i gleb Zachodniego Spitsbergenu, który na przestrzeni kilkunastu lat odwiedzał sześciokrotnie (1987, 1989, 1991, 1993, 1995, 2000). Jak pisze Elżbieta Błotnicka-Mazur: „Zamiłowania artystyczne młodego przyrodnika ujawniły się w okresie studiów. Jako jeden ze współzałożycieli i członków studenckiej grupy INOPS działającej w ramach Koła Naukowego Studentów Historii Sztuki KUL, po raz pierwszy wystawił swoje prace w 1958 roku. W latach 60. XX wieku działał także w Klubie Plastyków przy Wojewódzkim Domu Kultury i lubelskim

Towarzystwie Przyjaciół Sztuk Pięknych, a także współinicjował działalność Galerii „Ekslibris” w Klubie Międzynarodowej Prasy i Książki.

Pośród dziedzin twórczości uprawianych przez artystę - grafiki warsztatowej i użytkowej (początkowo próbował także rzeźby w drewnie) - dominuje linoryt. Wykonuje ekslibrisy, których ma już w swoim dorobku ponad 700. Wydał dwanaście tek prezentujących autorskie znaki książkowe oraz sześć tek grafik - jest twórcą niemal 300 grafik skupionych w różnorodnych cyklach (*Spitsbergen. Stawanie się, Osiedla ludzkie, Madonny. Krzyże*). Opracowuje także graficznie druki i wydawnictwa bibliofilskie, ilustruje tomiki poetyckie, publikacje naukowe, czasopisma, katalogi wystaw. Jego utwory graficzne były ekspozowane na ponad 60 wystawach indywidualnych i blisko 200 zbiorowych w kraju i poza jego granicami."

Jest znanym lubelskim bibliofilem, wieloletnim członkiem Lubelskiego Towarzystwa Miłośników Książki, a także Towarzystwa Bibliofilów Polskich w Warszawie, Kawalerem Orderu Białego Kruka ze Słonecznikiem i Pieczętaczem Kapituły tegoż Orderu, wreszcie członkiem Związku Polskich Artystów Plastyków. Wśród zagranicznych towarzystw artystycznych, do których należy, są: Accademia Europea i Accademia Italia delle Arti e del Lavoro - tytuł akademika ze złotym medalem (Włochy); Deutsche Exlibris Gesellschaft (Niemcy); Graphia im Belgium i International Exlibriscentrum in Sint Nikolaas (Belgia); Društvo Exlibris Sloveniae (Słowenia).

Dom Kultury
Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej

90 lat Lubelskiego Towarzystwa Miłośników Książki

Spółeczny ruch miłośników książki w Lublinie wywodzi się bezpośrednio z bibliofilstwa, którego historię możemy śledzić na Lubelszczyźnie od początków powstania prywatnych księgozbiorów, tworzonych od XVI w. przez zbieraczy indywidualnych, zarówno osoby świeckie jak i duchowne.

18 VI 1926 r., ćwierć wieku po otwarciu 4 VI 1901 r. w Lublinie Wystawy Przedmiotów Sztuki i Starożytności, na której rękopisy i druki prezentowano razem z zabytkami archeologicznymi, i dwadzieścia lat po podjęciu decyzji utworzenia biblioteki w oparciu o Towarzystwo Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego, powołane zostało Koło Miłośników Książki w Lublinie. W statucie zatwierdzonym 31 III 1927 r. figurowało już jako Towarzystwo.

Notabene w województwie lubelskim działało już w Zamościu Koło Miłośników Książki, utworzone przez Zygmunta Klukowskiego w 1923 r. - jako trzecia z kolei organizacja bibliofilska w Polsce, zatwierdzona przez władze w 1925 r. - prowadząca bardzo ożywioną działalność w latach międzywojennych.

Lubelskie Towarzystwo Miłośników Książki (dalej LTMK) powołane zostało przez grono lubelskich działaczy kultury: Józefa Czechowicza - literata, Feliksa Araszkiewicza, Ludwika Kamykowskiego, Juliana Krzyżanowskiego, Zygmunta Tołwińskiego - w większości gimnazjalnych profesorów literatury polskiej, Franciszka Raczkowskiego - księgarza, z ks. Ludwikiem Zalewskim - historykiem i bibliotekarzem, profesorem Seminarium Duchownego, jednym z najwybitniejszych bibliofilów polski⁴. Reprezentowali oni elitę inteligencji lubelskiej, działali w wielu organizacjach społecznych.

Powołany na zebraniu organizacyjnym LTMK i zatwierdzony na Walnym Zebraniu 30 IV 1927 r. Zarząd stanowili ks. Ludwik Zalewski jako prezes i Feliks Araszkiewicz - sekretarz. Przewidziane w statucie stanowisko skarbnika zostało obsadzone dopiero w 1928 r.

Celem Towarzystwa był kult książki i szerzenie tego kultu, uświadomienie społeczeństwu o wartości starej książki, jako najpiękniejszego kwiatu myśli i uczuć, najszlachetniejszego owocu i dokumentu kultury narodu. Lapidarnie określał go pierwszy statut: a) szerzenie zamiłowania do książki pięknej, b) staranie się o podniesienie estetyki druku, c) dbałość o zachowanie i ochronę pomników starego piśmiennictwa. Środkami statutowymi do realizacji tego celu było: a) podejmowanie wszelkiego rodzaju wydawnictw, b) odbywa posiedzeń [...], odczytów, wykładów oraz ogłaszanie konkursów, c) porozumiewanie z po-

krewnymi towarzystwami w kraju i za granicą. Cele programowe i środki działania Towarzystwa w aktualizowanych kolejnych statutach uchwalonych 29 IV 1977 oraz 29 VI 2001 r. zostały określone prawie identycznie.

W 1934 r. LTMK przystąpiło do Lubelskiego Związku Pracy Kulturalnej (dalej LZPK), zrzeszającego instytucje i stowarzyszenia kulturalne, przekształconego w 1938 r. w Instytut Lubelski, Wojna i okupacja niemiecka wstrzymały działalność Towarzystwa, choć jeszcze w październiku 1939 r. podejmowano nieśmiało niezrealizowane pomysły akcji oświatowej w ramach pracy Instytutu Lubelskiego.

Powojenną działalność, wznowioną już pod koniec 1944 r. przez prawie osamotnionego ks. Zalewskiego, przerwała jego śmierć 7 VII 1952 r. Pośmiertnie, dopiero w 1956 r. został mu przyznany „krakowski” Order Białego Kruka. Śmierć prezesa spowodowała niedopełnienie obowiązku składania corocznych sprawozdań z działalności LTMK, co pociągnęło za sobą formalne skreślenie Towarzystwa z rejestru Stowarzyszeń województwa lubelskiego.

Lata 1952-1965 to okres działalności bibliofilów lubelskich bez rejestracji stowarzyszenia. Wydawali oni jednak druki pod firmą Towarzystwa, zachowując kolejną numerację tomików Biblioteki LTMK i opatrując je dawnym znakiem. Kilkakrotne próby reaktywowania Towarzystwa, mimo aktywnej działalności, nie znajdowały przychylności władz.

Starania Koła o usamodzielnienie się organizacyjne, wznowione w 1976 r. zakończyły się pomyślnie. 29 IV 1977 r. organizacja pod nazwą LTMK została wpisana do rejestru stowarzyszeń Urzędu Wojewódzkiego pod nr 367. W skład Zarządu weszli: Stefan Wojciechowski jako prezes, Henryk Gawarecki - wiceprezes, Maria Gawarecka - sekretarz, Jan Gurba - skarbnik i członkowie - Alojzy Leszek Gzella, Zbigniew Jóźwik i Henryk Zwolakiewicz. Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej został Stanisław Kowalczyk.

Członkowie

W latach 1926-1952 LTMK było organizacją quasi elitarną. Mimo że w myśl statutu członkiem mogła zostać każda osoba „nieposzlakowana na czci”, jednak nabór odbywał się drogą „balotażu”, mając przy tym na względzie finanse Towarzystwa. Mimo takiej pozytywnej selekcji, nie wszystkie kan-

dydatury były udane. Część wybranych i przyjętych członków, nie pozostawała dłużej w Towarzystwie, część z nich powróciła dopiero w latach sześćdziesiątych. W 1928 r. Towarzystwo skupiało 14 członków, w 1930 - 26, w 1935 - 16. Od 1965 r. do Koła Miłośników Książki i Exlibrisu (KMKiE, i później do LTMK) przyjmowani są wszyscy zainteresowani pracą społeczną w Towarzystwie. Są tu m.in. bibliotekarze, plastycy, historycy, historycy sztuki, archeolodzy, przyrodnicy, dziennikarze, działacze kultury. Wszystkich łączyła książka, choć każdy ma dla niej swój indywidualny stosunek i dla każdego przedstawia ona odrębną wartość.

KMKiE liczyło w 1965 r. 21 członków, w 1968 r. - 24, w 1975 r. - 33, LTMK w 1977 r. - 25, w 1982 r. - 41, w 1994 r. - 44, w 2000 r. - 25. Przy, wydawałoby się, stosunkowo dużej płynności członków, w Towarzystwie pracuje niewielka, ale ustabilizowana, stała grupa osób czynnych, o dużej dynamice, która stworzyła atmosferę sprzyjającą ciekawej i urozmaiconej działalności.

W okresie zorganizowanej działalności Towarzystwa (łącznie z KMKiE) funkcje w Zarządzie pełnili: prezesów - ks. Ludwik Zalewski (1926-1952), Stefan Wojciechowski (1965-1980), Henryk Gawarecki (1980-1989), Jan Gurba (od 1990 r.); wiceprezesów - Henryk Gawarecki (1997-1980), Jan Gurba (1980-1990), Zbigniew Jóźwik (od 1990 r.); sekretarzy - Feliks Araszkiewicz (1926-1930), Józef Czechowicz (1930-1932), Ludwik Kamykowski (1932-1936?), Henryk Gawarecki (1965-1977), Maria Gawarecka (1977-1986) i Ewa Gawarecka (od 1986).

W skład obecnego Zarządu LTMK wchodzi: Jan Gurba - prezes, Zbigniew Jóźwik - wiceprezes, Roman Fiut - skarbnik, Andrzej Malinga - członek zarządu, Ewa Hadrian - sekretarz.

Obecnie Lubelskie Towarzystwo Miłośników Książki skupia 30 członków. Spotykają się regularnie w ostatni piątek miesiąca w sali udostępnianej przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie. Spotkania te noszą nazwę Przedwieczery bibliofilskiej.

Jan Gurba, *Lubelskie Towarzystwo Miłośników Książki*, w: *Życie artystyczne Lublina 1901-2001*, Lublin 2001

Dom Kultury
Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej

90 lat Lubelskiego Towarzystwa Miłośników Książki

O dziejach Towarzystwa opowiedzą:
doc. dr Jan Gurba - prezes Towarzystwa
dr Zbigniew Jóźwik - wiceprezes

Spotkanie odbędzie się
we wtorek 2 lutego 2016 r. o godz. 18:00
w Galerii Sztuki Domu Kultury LSM
w Lublinie, ul. K. Wallenroda 4a, tel. 81 743 48 29
www.domkulturyism.pl
Wstęp wolny